

OM AT UNDERVISE

OLE DITLEV NIELSEN

20 SKRIDT
TIL AT BLIVE
EN BEDRE
LÆRER

DANSK PSYKOLOGISK FORLAG

OM AT UNDERVISE

20 SKRIDT TIL AT BLIVE EN BEDRE LÆRER

Ole Ditlev Nielsen

OM AT UNDERVISE

20 SKRIDT TIL AT BLIVE EN BEDRE LÆRER

Dansk Psykologisk Forlag

Ole Ditlev Nielsen

OM AT UNDERVISE

20 SKRIDT TIL AT BLIVE EN BEDRE LÆRER

© 2013 Forfatteren og Dansk Psykologisk Forlag A/S

Forlagsredaktion: Lone Berg Jensen og Jette Brinkel Rosenberg

Grafisk layout: Louise Glargaard Perlmutter/Louises design

Tilrettelæggelse og sats: Lone Bjarkow/Louises design

Omslag: Louise Glargaard Perlmutter/Louises design

Sat med Minion Pro og Trade Gothic

1. udgave, 1. oplag 2013

ISBN 978-87-7706-895-9

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg A/S

Printed in Denmark 2013

Alle rettigheder forbeholdes. Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner eller virksomheder, der har indgået aftale med Copydan Tekst & Node, og kun inden for de rammer, der er nævnt i aftalen. Undtaget herfra er korte uddrag til brug i anmeldelser.

INDHOLD

FØRST OG FREMMEST	7
FØRSTE SKRIDT DEN EMPATISKE UNDERVISER	17
ANDET SKRIDT FRA GENERATION Y TIL GENERATION Z	23
TREDJE SKRIDT GRÆNSESÆTNING OG RESPEKT	31
FJERDE SKRIDT CLASSROOM MANAGEMENT	37
FEMTE SKRIDT AT SKABE RO I TIMEN	43
SJETTE SKRIDT VARIATION I UNDERVISNINGEN	49
SYVENDE SKRIDT COOPERATIVE LEARNING	55
OTTENDE SKRIDT AT PLANLÆGGE EN TIME, ET FORLØB, ET SEMESTER	61
NIENDE SKRIDT DEL DIN VIDEN	69
TIENDE SKRIDT HER ER DE BEDSTE IT-REDSKABER	75
ELLEVTE SKRIDT SÅDAN UNDGÅR DU STRESS	87
TOLVTE SKRIDT DE TALENTFULDE, DE UDFORDREDE OG ALLE DE ANDRE	101
TRETTENDE SKRIDT SÅDAN BRUGER DU INNOVATION I DIN UNDERVISNING	107

FJORTENDE SKRIDT SÅDAN FORBEREDER OG AFHOLDER DU EKSAMEN	115
FEMTENDE SKRIDT BEGREBET FLOW	121
SEKSTENDE SKRIDT ELEVSAMTALEN OG VEJLEDNING VED PROJEKTER	127
SYTTENDE SKRIDT MOTIVATION	133
ATTENDE SKRIDT AT MØDE DE TOSPROGEDE ELEVER	139
NITTENDE SKRIDT VÆR INTERNATIONAL	147
TYVENDE SKRIDT NÅR DU SKAL SÆTTE DET HELE SAMMEN	153
TAK	159
INSPIRATIONSLISTE	161
DET SIGER ANDRE OM DE TYVE SKRIDT	167
STIKORD	169
EGNE NOTATER	171

FØRST OG FREMMEST

De fleste underviser ikke. Det er der mange gode grunde til. At stille sig op foran en klasse, om det er syvårige, der netop har været oppe at slås i frikvarteret, vrangvillige teenagere med næsen vendt mod Facebook eller et auditorium fuldt af kritiske studerende på universitetet, kan være en skræmmende oplevelse. Så mange ansigter, så mange, der kigger på en, så mange muligheder for at begå fejl, der vil blive bemærket. Hvordan skal man nogensinde holde styr på eleverne? Er man forberedt tilstrækkeligt? Har man styr på faget? Hvor længe er der til næste pause? Til weekenden? Til semestrets afslutning? Skoleårets? Jo, der er nok at være bange for.

Heldigvis er der to gode nyheder. Den ene er, at der samtidig er meget at glæde sig over. At være underviser kan være det mest fantastiske job i verden. At mærke elever være i flow, at se dem udvikle sig menneskeligt og fagligt og flytte sig steder hen, man aldrig havde troet muligt, er noget af det mest meningsfulde, man kan opleve i noget arbejdsliv.

Den anden nyhed er, at man kan undgå faldgruberne, udvikle sig og lære at tackle de mange udfordringer, jobbet byder på. Som underviser har man en værktøjskasse med redskaber, man trækker på. Sin faglighed, erindringen om, hvordan det var, da man selv var elev eller studerende, ofte en pædagogisk uddannelse (men desværre ikke altid og i mange tilfælde ikke den dag, hvor man for første gang træder ind i et klasselokale), undervisningsmaterialer og kollegers gode råd. Af og til har vi undervisere behov for at udvide værktøjskassen. Vi har brug for konkrete værktøjer til at variere vores undervisning, brug for at blive bedre til at møde eleverne, hvor de er, eller blot at få udfordret vores vaner,

både i måden, vi underviser på, men også i den måde, vi tilrettelægger vores arbejde på.

Det er derfor, du sidder med denne bog i hånden. Den vil give dig konkrete og helt-nede-på-jorden-forslag til, hvordan du kan udvikle din undervisning, og den vil lære dig at tænke undervisning på en ny måde. Intentionen er ikke at give en akademisk tung rapport om underviserens udfordringer, men derimod så konkret og lavpraktisk som muligt at forsyne din underviserværktøjskasse med en ny skruetrækker, et bor, en stak søm og beslag – og til de vanskelige elever, nej, ikke en hammer, men snarere en dåseåbner.

HVORDAN DU BRUGER DENNE BOG

Du er underviser, du har travlt, og derfor har du lyst til at stille følgende spørgsmål:

Behøver jeg at læse hele bogen?

Nej, alt kan inspirere dig, men du kan sagtens få udbytte af kun at læse dele af bogen, se nedenfor.

Hvad er den ultrakorte version?

Læs første skridt. Læs derefter de fire øvelser, der afslutter hvert kapitel. De fylder mindre end en side, og det vil tage dig maksimalt en time. Så er du allerede i gang med at skabe forandringer i din undervisning.

Hvad, hvis jeg er interesseret i at blive klogere på eleverne og på, hvordan de styres?

Læs andet, tredje, fjerde og femte skridt.

Hvad, hvis jeg er interesseret i konkrete redskaber til at forbedre min undervisning?

Læs sjette, syvende, tiende og femtende skridt.

Hvad, hvis jeg er interesseret i at blive mere effektiv, mindre stresset og i at organisere arbejdet bedre?

Læs ottende, niende, tiende og ellefte skridt.

Har jeg brug for supplerende læsning eller forhåndsviden?

Nej, men du kan tjekke www.20skridt.dk og de forslag til relevante bøger eller hjemmesider, der er nævnt undervejs i bogen og i inspirationslisten bagest.

Skal jeg lave alle øvelserne?

Nej, det er en god idé, at du vælger og prioriterer. Læs tyvende skridt.

Virker det?

Bogen her er ikke forskning og foregiver ikke at være det, og i det hele taget er dokumentation for, hvilke undervisningsmetoder der virker, svært at finde. Når det er så svært at finde holdbar dokumentation, skyldes det, at klasser er forskellige, elever er forskellige, og uddannelser er forskellige. Du vil med stor sandsynlighed opdage, at hvis du gennemfører den samme af bogens øvelser i to forskellige klasser, vil resultatet falde forskelligt ud. Ikke nødvendigvis godt det ene sted og skidt det andet, men forskelligt, i forhold til hvad du selv og eleverne får ud af øvelsen.

Hvad jeg garanterer, er, at bogen vil udvikle dig. Hvis du følger råd og øvelser fra bogen, vil din undervisning blive mere varieret, du vil få færre vanskeligheder med dine elever, og du vil opleve at få mere tid og overskud. Øvelserne og de enkelte råd er gennemprøvet i mere end ti års undervisning, en række prøvelæsere har læst og afprøvet bogens metoder i deres undervisning, og deres resultater og værdifulde input er indarbejdet i bogens endelige udformning.

Det var et langt svar, så jeg spørger igen, virker det?

Ja, men ikke altid på den måde, du havde troet.

Kan jeg og mine kolleger booke et kursus, hvis vi vil vide mere og prøve det af i praksis?

Ja, tjek www.20skridt.dk.

HVOR ER DU, DER LÆSER DENNE BOG?

Du er underviser, eller måske overvejer du at blive det. Egentlig synes du, at det går ret godt i de fleste af dine klasser, men indimellem er du træt af din undervisningsform, der rigtig mange gange består af at lade dine elever læse en tekst (måske derhjemme) og lade dem besvare arbejdsspørgsmål, der inden lektionens slutning gennemgås i plenum. Du synes ikke, det er helt så sjovt at lave PowerPoints som for tre år siden, det seneste gruppearbejde gik i fisk, og elevernes fremlæggelser var trivielle. Samtidig oplever du, at eleverne efterspørger variation, og du er lidt irriteret over, at kun to tredjedele af eleverne afleverer deres skriftlige opgaver til tiden. Den seneste pædagogiske dag på din skole havde en inspirerende oplægsholder, men du har haft svært ved at omsætte foredraget om elevmotivation til praksis. Du kan godt bruge noget forandring.

Min egen pædagogiske rejse

Jeg havde en interessant oplevelse i 2010. På det tidspunkt havde jeg undervist på min nuværende arbejdsplads, Handelsskolen København Nord, i fire år. Jeg var ved at afslutte mit pædagogikum, der gav mig mange teoretiske, men kun få praktiske input. Jeg havde i nogle år deltaget i arbejdet i vores pædagogiske råd og også i et længere kursusforløb om undervisningsmetoden Cooperative Learning. Så blev jeg bedt om at holde et kursus i metoden for mine kolleger, hvor jeg skulle dele ud af min nys tilegnede pædagogiske viden, og det interessante var at se, hvordan mine kolleger reagerede, da jeg begyndte at formidle og dele denne viden.

Cooperative Learning er en undervisningsmetode, jeg ikke kan anbefale nok – her er vi ude i en luksusskruemaskine til din underviserværktøjskasse – og jeg skal nok ofre spaltepads på den senere her i bogen, men det tankevækkende for mig var at opleve, hvor positive mine kolleger var over for at få del i konkrete redskaber til at forbedre undervisningen. Det var ikke kun de unge undervisere, der sugede til sig, men også de matematiklærere, der havde været på skolen siden slutningen af 1970'erne, og vi oplevede en regulær forandring. Alt var – og er – naturligvis ikke forandret, men vi fik sat en positiv forandringsproces i

gang, og den er fortsat siden 2010, løber nu og er en vigtig del af min baggrund for at skrive denne bog.

Mine kolleger på København Nord og jeg begyndte at dele viden; vi fandt en række praktiske løsninger, som vi udvekslede, og som førte til konkrete forandringer i vores undervisning såvel som i organisationen. Hvordan vi bar os ad i praksis, og hvordan man skaber en pædagogisk forandringsproces i organisationen er en hel bog for sig, men hvis du vil have konkrete råd hertil, så læs niende skridt. I min og mange af mine kollegers praksis har en sådan form for videndeling vist sig meget effektiv. På min arbejdsplads handlede det snart ikke blot om Cooperative Learning, men også om skriftlighed, gruppedannelser, it-værktøjer, classroom management, motivation, individuel vejledning og meget, meget mere.

Jeg blev bedt om at holde flere kurser på skolens forskellige afdelinger. Snart blev kurserne også eksterne, og de mange input fra undervisere, jeg har fået, når vi har drøftet og løst konkrete problemstillinger i undervisningen, har givet mig grundlaget for at skrive denne bog. Mine oplevelser i denne proces har gjort det klart for mig, at behovet er til stede. At en lettilgængelig og praktisk håndbog i undervisning ikke rigtig findes, og at det præcis er, hvad mange undervisere har brug for. Derfor har jeg skrevet den, og derfor sidder du med den nu – fordi behovet er der, og fordi du ønsker praktiske og ikke teoretiske løsninger.

Det betyder imidlertid ikke, at bogen er skrevet ud af den blå luft. Dens empiri har sit grundlag i de afprøvnings af bogens konkrete råd og øvelser, som jeg og mine kolleger har foretaget i vores undervisning, og som jeg har præsenteret og modtaget feedback på i forbindelse med kurser fra Hobro til Østerbro i løbet af de seneste to år. Endvidere er disse øvelser ikke noget, der er 'fundet på' over en flok fredagsøl på et lærerværelse. Tværtimod baserer de tyve skridt sig på pædagogisk og didaktisk forskning, som jeg har forsøgt at omsætte til praksis.

Teoriene bag bogen

Bogen skrevet ud fra et socialkonstruktivistisk synspunkt, og dens grundsyn baserer sig på den banebrydende sovjetiske psykolog Lev Vygotskijs (1896-1934) tanker, der lægger vægt på at opfatte *mennesket som kulturvæsen*. Han understreger, at læringen foregår i et socialt samspil, og han er især kendt for at tale om *zonen for nærmeste udvikling*. Dette begreb er også et grundbegreb i undervisningsmetoden Cooperative Learning, der som nævnt blev min vej ind

i arbejdet med pædagogisk formidling, og som du kan læse om i syvende skridt. Denne zone handler om balancen mellem, hvad barnet lærer selv, og hvad barnet lærer i samspil med sine omgivelser.

Lige nøjagtig her tager bogen sit udgangspunkt: i at dyrke elevernes eller de studerendes *aktive læringsarbejde* frem for at forlade sig på, at de lærer gennem *passiv lytning*, og ved at dyrke samspillet med de mennesker – først og fremmest dig, der er deres lærer – der omgiver dem. Dette er den røde tråd i de tyve skridt, og det er den grundlæggende måde, hvorpå bogen opfatter læring og elever.

I tilknytning til Vygotskij er der en række andre fremtrædende forskere, som spiller en afgørende rolle for de tyve skridt. Her tænker jeg i særlig grad på den amerikanske professor Spencer Kagan, der har udviklet Cooperative Learning, som effektivt er tilpasset det danske uddannelsessystem af Jette Stenlev (syvende skridt), professorparret Rita og Kenneth Dunn, der står bag den fremtrædende teori om læringsstile (tolvte skridt), og den meget inspirerende forsker i begrebet flow, Mihaly Csikszentmihalyi (femtende skridt). Det er deres teorier, bogens praktiske fokus bygger på.

I inspirationslisten bagest i bogen er der yderligere en række inspirationskilder til de enkelte skridt, som du kan studere nærmere. Her er der ud over nogle få, men fundamentalt gode, generelle værker en anbefaling af det absolut bedste værk eller den klart stærkeste online-ressource til hvert enkelt skridt. Det gælder også de af bogens skridt, der ikke direkte handler om undervisningssituationen, men i højere grad om, hvordan du tilrettelægger dit arbejdsliv, så du på én gang bliver en mindre stresset, mere effektiv og gladere lærer. Her kan vi lære mest af nogle af verdens førende bloggere og livsstilshackere som Leo Babauta (ellefte skridt) og Timothy Ferriss (find ham i inspirationslisten under overskriften *De få, men gode*).

Øvelserne

Bogen udgøres af tyve skridt med praktiske råd til at variere din undervisning. De tyve skridt udfordrer samtidig den måde, du tænker undervisning på. Hvert skridt beskrives i et kapitel, og hvert kapitel afsluttes med fire øvelser, som du kan tage med ind i dit klasselokale og afprøve med eleverne. Det er ikke tanken, at du skal implementere *alle* øvelser og da slet ikke på én gang. Forsøg dig frem! Du behøver ikke følge bogen slavisk, og du kan vælge dine skridt ud fra, hvilke udfordringer du synes, du har i din undervisning lige nu. Så kan du hen ad ve-

jen bygge ovenpå og prøve flere øvelser af – og til slut står du med en udvidet værktøjskasse.

Hvem er den gode lærer?

Du har helt sikkert stillet dig selv ovenstående spørgsmål massevis af gange. Inden vi går i gang med at gøre dig til en bedre lærer, end du nogensinde har drømt om at blive, er det en god idé at standse op og overveje, hvad det grundlæggende vil sige at være en god lærer.

Hvad gør en lærer til en god lærer? Er det den rutinerede lærerinde med knold i nakken, der ved at løfte et øjenbryn kan få eleverne til at adlyde sit mindste vink? Er det læreren som ham i *Døde poeters klub*, der med humor og personlighed formår at engagere eleverne, få dem til at udvikle sig og lære noget? Er det den unge, nyuddannede lærer, der er frisk fra pædagogikum, taler de unges sprog, og som sidder hver aften og forbereder sig til sent?

Det er ikke nogen af dem. Den gode lærer – det er dig! Du er allerede i gang og kombinerer sikkert elementer fra de tre eksempler herover i din undervisning. Det er afgørende, at du ikke kopierer en anden lærertype, men at du finder dig selv, din stil og din naturlige måde at være lærer på. Du kan læse al mulig teori om pædagogik og læring, finde hjemmesider, der hjælper dig, og tage på alverdens kurser. Det er alt sammen fint og nødvendige redskaber til at udvikle dig og din lærergerning. Lad dig inspirere, stjæl med arme og ben – et par af kapitlerne i denne bog handler præcis om det – men dine elever gennemskuer det lynhurtigt, hvis du optræder for dem med en undervisning, der virker som noget, du har læst dig til, og som du ikke føler dig tilpas ved.

Det vigtigste råd til dig er derfor, at du er autentisk og tilrettelægger din undervisning på en måde, du har det godt med.

Den gode underviser er den, der tør være sig selv.

Prøv at tænke tilbage på undervisere, du har haft i tidens løb, i folkeskolen, gymnasiet, universitetet. Hvem husker du? Hvorfor? Hvem inspirerede dig, og hvad var det, de lærere gjorde ved dig og dine klassekammerater, der fik det til

at virke? Det er en god øvelse at reflektere over det, og den vil hjælpe dig til at blive autentisk.

Når jeg ser tilbage på min folkeskoletid, der fandt sted i 1980'ernes Danmark, er der to lærere, der står klart i erindringen. Den ene var min dansklærer, den bløde, rødhårede Inger-Lise, der havde min klasse gennem alle ni folkeskoleår, og som var rundet af værdierne fra 1968 og de politiserende 1970'ere. Hun så kompetencer og muligheder selv i klassens bølge, og jeg kan ikke huske, at hun nogensinde råbte højt eller smed en elev ud af lokalet for at være ubehøvet eller støjende. Nu havde jeg hende også i et af mine yndlingsfag, men jeg var glad for hende og følte mig lige som mine klassekammerater godt tilpas i hendes timer, uanset om vi skulle lære grammatik eller skrive kreative eventyr om arbejderklassen.

Noget må Inger-Lise have gjort rigtigt. Da vi efter ni år skulle til afgangsprøver i faget – stil, diktat og mundtlig dansk – fik flere af os 13 i mere end én af disse discipliner, og generelt gik det hele klassen godt. Også bøllen Carsten, fodboldspilleren Henrik og Heidi, der ville være frisør og aldrig havde orket at læse en linje. Den bløde, empatiske Inger-Lise fik os igennem, skabte resultater, og de fleste af os nød det undervejs.

Den anden lærer, jeg i særlig grad husker, er Erik. Han var vores matematik- og fysiklærer og kom til i 7. klasse, hvor han afløste den bløde, guitarspillende Helge, som vi elskede højt, men i hvis timer jeg ikke rigtig kan huske, at vi nogensinde lavede noget. Erik havde et overskæg, der mindede om Hitlers, var ny på skolen, og inden vi havde haft ham en måned, samlede han os og meddelte med dommedagsrøst:

Jeg er ikke bleg for at sige, at I er mere end et år bagud sammenlignet med eleverne på samme trin på den skole, jeg kommer fra. Hvis I nogensinde vil blive til noget, skal I tage jer sammen. Nu.

Der fulgte en lang pause, og så fortsatte han ellers med et regime, der, selvom vi ikke nød det undervejs, viste sig at være effektivt. Jeg blev smidt ud af en fysiktime for at nyse, andre blev på tilsvarende måder sanktioneret for de mindste bagateller, men effekten udeblev ikke. Vi arbejdede, lærte noget, og som i dansk endte vi også med at få fine karakterer til afgangsprøverne i Eriks fag.

Han døde desværre i en tidlig alder, men jeg spekulerer af og til på, hvordan han havde håndteret den ungdomsgeneration, der i dag går i folkeskolens ældste klasser og på ungdomsuddannelserne, for de giver udfordringer i forhold til disciplinen og lader sig nemt aflede af mobiltelefoner og de sociale medier. Mit bedste bud er, at han havde fastholdt sin disciplinære tilgang, næppe fået mange venner blandt eleverne, men havde fået dem til at klare sig fint til afgangsprøven.

Her har vi to eksempler på vidt forskellige lærertyper, der begge opnåede det samme: at engagere eleverne, få dem til at arbejde i undervisningen og få dem til at klare sig godt til eksamen. Jeg ved godt, hvem af dem jeg synes bedst om, og hvem jeg tror, der på den lange bane er den bedste lærer, men det er en anden historie, som jeg kommer tilbage til.

Skal du så være Inger-Lise? Erik? Nej, helst ingen af delene, og det er ikke pointen, at du skal være en anden. Du kan – og bør – selvfølgelig lade dig inspirere, men pointen er, at de på hver sin måde var effektive undervisere, fordi de helt grundlæggende turde holde fast i *at være sig selv*. De gik ikke på kompromis med deres personlighed, lavede ikke sig selv om, og vi, der var deres elever, oplevede dem som autentiske og ægte. Det bør du også være. Og det skal du glæde dig over. Utrolig mange lærere forsøger at spille en *rolle*. De tager en maske eller måske en usynlig lærerkappe på, som de af en eller anden grund føler, det er nødvendigt at iføre sig for at åbne døren, træde ind i et klasselokale og møde tredive elever med hovedet et helt andet sted.

Det er meget nemmere at lade være. Vær dig selv. Du har nu smidt det første åg i processen mod et nemmere og mere givende lærerliv. Ingen kappe, ingen rolle, men mere tid til at fokusere på det vigtige: din undervisning og dit samvær med eleverne. Når du først gør det, så kan du hurtigt få det mest givende og lærerige job i verden. Jeg håber, denne bog kan støtte dig i den proces.

FØRSTE SKRIDT DEN EMPATISKE UNDERVISER

Skab frugtbare relationer til eleverne

Hvad er det, eleverne ønsker? Hvad vil de have? Det er et sundt spørgsmål at stille sig selv og et godt udgangspunkt for at skabe forandring i sin undervisning.

Udgangspunktet er, at hvis du vil nå eleverne med din faglighed, din uddannelse, dine pædagogiske og didaktiske overvejelser (du har mange flere, end du tror, eksempelvis når du sidder i bilen, på cyklen eller i S-toget på vej til første morgentime) og dine gode ideer til, hvordan læringsprocesser bedst finder sted, så må du møde eleverne, hvor de er. Du skal ramme dem et sted, hvor de sidder i målskiven, for ellers kommer du til at kaste dartpile ud i den tomme luft. Den slags har det med at dratte trist til jorden, så hvis du vil 'ramme' dine elever, kan det ikke nytte noget, at du taler i et sprog, de ikke forstår, gennemgår emner, der siger dem lige så meget, som hvis du talte urdu til dem, eller hvis du irettesætter eleverne på en måde, der får dem til at tænke, at du er en sur, gammel stakitpisser.

Og tro mig, det kan de gøre, uanset hvor gammel du er. På en særlig dårlig morgen, da jeg var en nybagt underviser sidst i tyverne, skød en hel klasse mig til at være midt i fyrrerne. Nu cirka ti år senere bliver jeg på de gode dage skudt til at være midt i tyverne. Det handler om, hvordan jeg møder eleverne.

Det er dit første skridt: at sætte den ene fod frem og træde over midterlinjen og ind på elevernes banehalvdel. Gør dig selv klart, at det er det, du gør, og at du gør det, fordi du gerne vil have eleverne til at lytte til dig. Indgangsspørgsmålet, som du skal have besvaret, er:

Hvad vil de have?

Der findes bøger og masser af forskning om elevtyper, motivation og læringsstile. Det er alt sammen fint, og jeg kommer ind på det i løbet af bogen, men af og til skal man ikke gøre det indlysende til raketvidenskab. Det kan blokere for produktivitet og forandring.

Først og fremmest vil eleven have en lærer, der lytter.

Dette udgangspunkt har jeg endnu til gode at møde en elev eller en underviser, der ikke vil skrive under på. Måske er det særlig udpræget for elever i den vestlige verden i begyndelsen af det 21. århundrede, men formentlig er der ikke ret mange elever ret mange steder i verden, der ikke vil foretrække en lærer, der er lydhør over for deres behov, frem for en lærer, der underviser, som var det en Boeing 777, der fløj hen over hovedet på dem og aldrig lagde an til landing i undervisningslokalet.

Sammen med tre gode kolleger på Handelsskolen København Nord gennemførte jeg i 2010 en større kvalitativ spørgeskemaundersøgelse med flere hundrede elever, hvor vi stillede dem spørgsmål om motivation, fremtidsplaner, deres selvforståelse og ikke mindst det mest centrale spørgsmål af dem alle. Det spørgsmål, hvis svar udgør krukken af guld for enden af regnbuen for enhver underviser:

Hvad synes du, gør en lærer til en god lærer?

Jeg påstår ikke, at vi lavede en videnskabeligt udtømmende undersøgelse, men alligevel var arbejdet med at analysere elevernes svar enormt af to grunde: For det første havde de skrevet meget, og de demonstrerede tydeligt, at dette og andre af undersøgelsens spørgsmål lå dem på sinde, så vi fik et enormt tidskrævende arbejde med at udrede det centrale af elevernes svar. Og for det andet, fordi det var enormt interessant at læse elevernes svar. Det var, og er, en øjen-

åbner for mig, og de følgende to udsagn var typiske og er citeret direkte, som eleverne skrev dem i deres besvarelser:

**Man skal føle at man kan snakke med læreren,
og at det ikke er en pligt at læreren er her, men godt kan lide det.
Hvis læreren er lyttende og forstående, men samtidig kan
stå fast over for eleverne → sætter sig i respekt.**

Det kan virke som et paradoks, at elever på den ene side ønsker en buddy, de kan tale med, og som forstår dem, mens de på den anden side efterspørger konsekvens. Imidlertid siger eleven i eksemplet her både *lyttende* og *forstående* før *respekt*, og den prioritering er næppe tilfældig. Derudover er jeg temmelig sikker på, at når eleverne efterlyser respekt og konsekvens, så er det *de andre elever*, og ikke sig selv, de har i tankerne. Endvidere blev det i undersøgelsen skrigende tydeligt, at eleverne først og fremmest ser den gode lærer som en lærer, der *forstår* dem. Jo, der var da elever, der udtrykte, at elementer som lærerens faglighed, forberedelse og evne til at strukturere undervisningen var vigtige, men det var et mindretal. De ønskede, at deres lærer skulle være forstående, lyttende, hjælpsom og i stand til at respektere dem og meget gerne have et indgående kendskab til den enkelte elev. Først derefter kom andre ønsker – at læreren gerne må være sjov, gøre stoffet spændende, evne at motivere eleverne osv.

Nu tænker du måske, at det lyder meget godt, men at det i praksis ikke lader sig gøre. Du har måske fem klasser med rundt regnet 30 elever i hver. Det giver i alt 150 elever, og det er naturligvis umuligt at have et indgående kendskab til 150 elever. Der er jo heller ingen af os, der har 150 nære familiemedlemmer eller venner, som vi kender alt til. Mindre kan gøre det, for eleverne ved det jo godt – at vi ikke kan mandsopdække dem alle. Men med få, enkle midler kan du vise eleverne, at du lytter til dem og forstår deres bekymringer, tanker og værdier.

Tænk over, om det altid skal være dig, der fastsætter de emner, der gennemgås i undervisningen, og den måde, de vinkles på. Hvad med lidt oftere at lade klassen vælge eller i hvert fald snakke med klassen om, hvad I skal lave? Sig eksempelvis noget i retning af:

Ja, jeg forstår godt, at når man går på et it-gymnasium i 2013, føles det underligt at skulle læse Holberg fra 1700-tallet. Men oplysningstiden er en super central del af fortællingen om, hvorfor du og jeg er de mennesker, vi er i dag. Og så er det jo en vigtig del af pensum, og jeg vil blive virkelig glad, hvis I imponerer mig og den censor, der garanteret er en gammel mand fra Herning, den dag I skal til eksamen.

Du kan variere det på tusind måder, men det, at du italesætter, at du er opmærksom på elevernes frustrationer og forstår dem, vil gøre underværker for din relation til eleverne. Hvis du kombinerer det med af og til at lade dem vælge selv og med at give lidt mere af dig selv, vil dine elever på kort tid opleve dig som en mere empatisk underviser, og du vil møde meget mindre modstand i din undervisning.

Hvorfor er det vigtigt at give noget af sig selv? Fordi empati går begge veje, og lærer-elev-relationen er gensidig. Dine elever vil gerne have, at du kender dem og lytter til dem, men de vil også gerne kende *dig*.

Hvem køber du en bil af? Du køber en bil hos den sælger, der er mest troværdig og formår at skabe en personlig relation til dig. Du skal ikke 'sælge bilen', men du skal skabe en relation, der gør det muligt for dig at lære dine elever noget om Raymond Carvers noveller eller det periodiske system. Relationen er afgørende, og for at styrke den, skal du vide noget om de elever, der møder dig, og det bringer os frem til næste skridt.

ØVELSER

1. Når du underviser i morgen, så lav en miniundersøgelse i en af dine klasser, hvor du giver eleverne et spørgeskema og beder dem om at besvare disse tre spørgsmål: 1. Hvad synes du, er det mest spændende ved at gå på din uddannelse? (Indsæt gerne din egen skoles navn i stedet for 'uddannelse'). 2. Hvad motiverer dig til at gøre noget ekstra ud af dit faglige arbejde? 3. Hvad gør en lærer til en god lærer? Du kan eventuelt lave spørgsmålene elektronisk og stille dem som en smart quiz på www.socrative.com. Det er et genialt redskab, som du kan læse mere om i tiende skridt Læs elevernes svar samme aften. Du vil blive overrasket. Og glad.
2. Spørg en tilfældig elev, næste gang du underviser hende en mandag morgen, hvordan hendes weekend har været. Iagttag hendes adfærd over for dig resten af ugen. Kan du se en ændring?
3. Fortæl i en undervisningstime i morgen noget fra dit eget liv. Det må gerne være en sjov historie fra din ungdom, men endnu bedre en hændelse fra dit hverdagsliv. At din kat kastede op på køkkengulvet i morges, at du gav din hustru morgenmad på sengen i søndags, eller at du så en virkelig god fodboldkamp i aftes. Gør det til en vane at bruge to minutter på at give eleverne lidt af dit eget liv, og iagttag, hvordan klassens adfærd ændrer sig.
4. Næste gang du har en diskussion med en elev, for eksempel om en skriftlig opgave der ikke er afleveret til tiden, så giv eleven ret. Uanset hvad. Sig du forstår problemet. Overvej, om det koster dig noget.

Om at undervise – 20 skridt til at blive en bedre lærer er en værktøjsbog, der i tyve kapitler hjælper læseren til at blive en bedre, mere effektiv og mindre stresset underviser.

Bogen indeholder en række enkle, konkrete og umiddelbart anvendelige forslag til, hvordan man kan skabe positive forandringer i skolen og i sit liv som lærer. Den tager fat i temaer som ro i klassen, variation i undervisningen, lærerens tid til forberedelse, videndeling og meget mere.

Bogen beskriver en række nyere pædagogiske tendenser, bl.a. Cooperative Learning, flow, innovationspædagogik og classroom management. Bogen præsenterer også en række af de bedste Web 2.0-værktøjer, der kan medvirke til at styrke elevernes engagement i undervisningen. Hvert af bogens tyve skridt afsluttes med fire øvelser, som læseren straks kan bruge sammen med eleverne og dermed omsætte bogens indhold til bedre undervisning. Fremstillingen er illustreret med eksempler fra forfatterens egen praksis som lærer på en ungdomsuddannelse.

Om at undervise – 20 skridt til at blive en bedre lærer henvender sig til undervisere på ungdomsuddannelserne, herunder grundskolens ældste klasser, de gymnasiale uddannelser, erhvervsskolerne og de korte videregående uddannelser, samt til lærer- og pædagogikumstuderende.

WWW.DPF.DK

9

788777 068959

PSYKOLOGI
ORGANISATION
PÆDAGOGIK

DANSK
PSYKOLOGISK
FORLAG